

EBEVEYNLERİN OKUL ÖNCESİ EĞİTİME KATILIM DÜZEYLERİNE İLİŞKİN ALGILARI

Gamze YAVUZ KONOKMAN

Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,
gkonokman@bartin.edu.tr

Gürol YOKUŞ

Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,
gurolyokus@gmail.com

Özet

Ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerine ilişkin algılarını ortaya çıkarmak ve algılarının çeşitli değişkenlere (ebeveynin cinsiyeti, medeni durum, gelir düzeyi, ebeveynin mesleği, ebeveynin çocuğuyla aktif biçimde ilgilenmek için ayırdığı sürenin ve çocuğun öğrenim gördüğü kurum türü) göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla gerçekleştirilen çalışma ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. Çalışma Akdeniz bölgesindeki bir ilin alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyine göre belirlenen ilçelerindeki devlet ve özel okullarında okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynleriyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada tabakalı örnekleme yöntemiyle belirlenen 398 ebeveyn ulaşılmıştır. Araştırma verileri "aile katılım ölçeği" yardımıyla toplanmıştır. Verilerin analizi için normallik testleri gerçekleştirilmiştir. Normallik analizleri sonuçlarına göre, betimsel istatistikler, parametrik (tek yönlü varyans analizi) ve non-parametrik (Mann whitney u testi, kruskal wallis h testi) test istatistikleri uygulanmıştır. Çalışma bulguları, ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerinin yüksek olduğunu ve ebeveynin cinsiyetinin, gelir düzeyinin, mesleğinin, çocuğuyla aktif biçimde ilgilenmek için ayırdığı sürenin ve çocuğun öğrenim gördüğü kurum türünün ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerinde farklılaşma yaratan değişkenler olduğunu; aile katılımının ebeveynin eğitim seviyesi, yaşı ve çocuğun cinsiyeti değişkenlerine göre farklılaşmadığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn, okul öncesi eğitime katılım

PARENTS' PERCEPTIONS ON THEIR INVOLVEMENT IN PRESCHOOL EDUCATION

Abstract

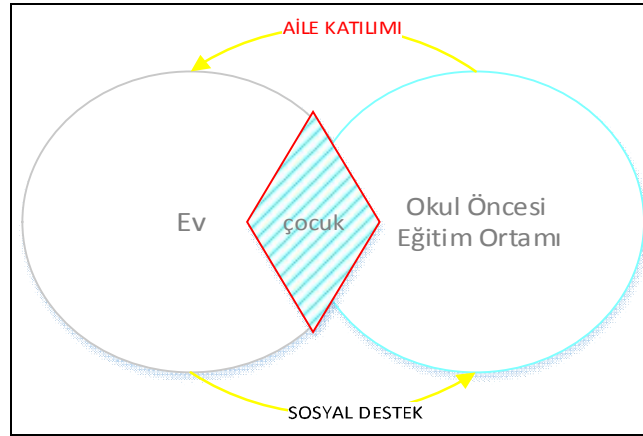
This study carried out to determine parents' perceptions about their involvement in preschool education and the change of their perceptions as regards various variables (parents' gender, marital status, economic status, parents' profession, time allocated to the care of child actively, school type, etc.) is designed in a relational survey model. The study is conducted with parents of children who participate in public/private preschool education institutions which are chosen from low, middle and high socio-economical class and located in a city in Mediterranean region. 398 parents chosen with stratified sampling method are involved in the study. Research data are collected via "Parent Involvement Scale". Descriptive statistics, parametric (one way variance analysis) and nonparametric (mann whitney u test, kruskal wallis h test) test statistics have been conducted for data analysis. Findings of study reveal that the involvement level of parents in preschool education is high and the variables

which lead to differences in involvement levels of parents in preschool education appear as "parents' gender, economic status, parents' profession, time allocated to the care of child actively and type of institution child participates and parents' involvement doesn't differ as regards parents' educational level, age and gender of children.

Key Words: Parents, involvement in preschool education

Giriş

Ailelerin çocukların güçlü yanları ya da zorluk yaşadıkları alanlar hakkında bilgi sahibi olması ve bu bilginin öğretmenle paylaşılması çocukların ihtiyaçlarına yönelik öğrenme ortamının oluşturulmasını kolaylaştıracaktır. İhtiyaca ve öğrenen özelliklerine yönelik tasarlanan öğrenme ortamlarında öğrenciler başarılı olabilecektir. Bu başarının kaynağı çocuk hakkında derin bilgi sahibi olan ailenin eğitim sürecine dahil edilmesidir. Epstein (1994) aile ile okul öncesi eğitim arasındaki kesişimi, merkezinde çocuğun bulunduğu, ev ve okul olarak farklı alanların örtüşen etki alanı olarak ifade etmiştir. Bu örtüşen etki alanını güçlendirmek için iki yolun varlığından söz edilmiştir (Darragh, 2010). Birinci yol, aile katılımıyla ifade edilen aile üyelerinin okul sistemine çekilmesini sağlamaktır. İkinci yol ise, sosyal destek çerçevesinde aile sistemini güçlendiren sınıf ortamına odaklanmaktır. Aile katılımı ve sosyal destek olarak ifade edilen yollar çocuk gelişimini sağlama ortak amacını taşımaktadır. Aile katılımının amacı, çocuğun gelişimi için ailenin sınıf ortamına katılımını sağlamaktır. Sosyal desteğin amacı ise, sınıf dışında öğretmenlerin aileyle etkileşimini sağlamaktır. Bu örtüşen etki alanı teorisi şekil 1'de somutlaştırılmıştır.

Şekil 1. Örtüşen Etki Alanları

Epstein (1994) aile katılımının çeşitlerini, ailelerin evde çocukları için öğrenme ortamları tasarımları, ev-okul arası etkili iletişimi sağlama, ailelere çocukların gelişimini sağlamak için gerekli bilgileri verme, ailelerin okulda karar verme sürecine dahil olması, okul programlarının ve hizmetlerinin geliştirilmesi amacıyla toplum kaynaklarından yararlanma olarak sıralamıştır. Lawson (2003) ise,

aile katılımının dört farklı şekilde gerçekleştiğini belirtmektedir. Bu katılımlar; aile etkisinin ve karar vericilik düzeyinin düşük olduğu ve aile katılımının evin düzenlenmesi olarak anlaşıldığı birinci tür katılımlar; ailenin ders dışı faaliyetlere, çocuğun gelişimi ve kültürel etkinliklere katıldığı ikinci tür katılımlar; ailelerin öğretmenlerle işbirliği içerisinde hareket ettiği ve okulun amaçlarını desteklediği üçüncü tür katılımlar ve ailelerin okulda karar verme, problem çözme ve politika belirleme faaliyetlerine etkin katıldığı ve ortak görevler üstlendiği dördüncü tür katılımlar olarak sınıflandırılmıştır. Cömert ve Güleç (2004) de aile katılımı sürecinde ailenin öğrenen olma, öğretene olma, bilgi kaynağı olma, destekleyici olma ve danışman olma işlevlerini vurgulamıştır. Ailenin *öğrenen olarak* öğretim programlarının hedef ve içeriği, öğrenme süreçleri, okulun politikası ve etkili ebeveynlik becerileri konusunda bilgi ve becerilerini geliştirmesine; ailenin *öğreten olarak* evde öğrenme etkinliklerinde çocuğun görev ve sorumluluk üstlenme becerilerini geliştirmesine; ailenin *bilgi kaynağı olarak* okul-aile arasında çocuğun gelişimini sağlayıcı iletişim kurmasına; ailenin *destekleyici olarak* okulun çeşitli gereksinmelerinin karşılanması açısından okul ve sınıf etkinliklerinde görev almasına; *danışman ve karar verici olarak* ailenin çocuğun gelişimi ile ilgili temel konularda okul yönetimi ve öğretmenle görüş alışverişinde bulunmasına değinilmiştir. Aile katılımı, beş adımda aile ve okul arasında beraber inşa edilmiş ilişkiyle gerçekleşmektedir. Bu adımlar, ailenin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verme, aileyle iletişime geçme, ailenin çocuğa ilişkin derin bilgi birikiminden yararlanma, liderlik için ailelerin eğitimi, ailelerin çocukları için öğrenme ortamları oluşturmalarını kolaylaştırma olarak tanımlanmıştır (Lopez, Kreider ve Caspe, 2004).

Günümüz bakış açısıyla okuldaki ilişkiler (aile-öğretmen ilişkisi, öğretmen-çocuk ilişkisi ve çocuk-çocuk ilişkisi) sadece çocukların öğrenmelerine ve okula adanmalarına katkı sağladığı için değil, ayrıca çocukların gelecekteki okul başarılarının belirleyici olduğu için önemsenmektedir (Ho ve Kwong, 2013). Amerika, İngiltere ve diğer Avrupa ülkelerinde gerçekleştirilen çalışmalar, ailenin ev ve okulda çocuğun eğitime katılımının teşvik edilmesinin çocuğun başarısını arttırma, ödev alışkanlığı kazandırma, okula devamı sağlama, vb. katkılar sağladığını göstermektedir. Araştırmaların çoğu çocuğun okul başarısında aile katılımının önemini vurgulamaktadır (Ramey ve Ramey, 1999; Snow, Burns ve Griffin, 1998). Ancak ailenin eğitime katılımına ilişkin gerçekleştirilen bazı çalışmalar aksi bulgular sunmaktadır. Örneğin, Madigan (1994 akt. Ho ve Kwong, 2013) ailelerin çocukların ödevlerine rehberlik yapmaları ve okulla iletişimde olmaları ile çocukların matematik ile okuma başarıları arasında negatif ilişkinin saptandığını belirtmiştir. Aile katılımına ilişkin çalışma bulgularının farklılaşması çalışma sonuçlarına ilişkin yargıda bulunulmasını zorlaştırmaktadır. Birçok çalışmada aile katılımının nasıl tanımlandığına, hangi öğelerden oluştuğuna ve nasıl gerçekleştirildiğine ilişkin ayrıntı bilgi verilmemesi aile katılımına yönelik gerçekleştirilen çalışmalarda farklı bulgulara ulaşıldığı algısının oluşmasına kaynaklık etmiştir. Bu doğrultuda da aile katılımının nasıl tanımlandığını belirtmek çalışma bulgularının yorumlanmasına yardımcı olacaktır.

Aile katılımına engel olan faktörler araştırmacılar tarafından iki kategoride açıklanmıştır. Bu kategorilerden birisi, ailenin sosyal geçmişi, etnik yapısı vb. kişisel faktörler; diğeri ise, okul politikası, öğretmen tutumları gibi kurumsal faktörlerdir (Ho ve Kwong, 2013). Erdoğan ve Demirkasımoğlu (2010) da ailelerin okul öncesi eğitime katılımlarını engelleyen faktörleri; eğitimcilerin olumsuz tavırları, ailelerin olumsuz tavırları, ailelerin bilgi veya eğitim düzeyinin yetersiz olması, çalışma koşulları ve zaman bulamama, kültür farklılıklarına uyum sağlayamama ve diğer engeller olarak belirlemiş ve bu engellerin, ebeveynlerin sisteme olan güvenlerinin azalmasına yol açtığını ve ebeveynlerin okulla iletişimlerini kesintiye uğrattığını ifade etmişlerdir. McGhee (2007) de bu engeller arasına aile katılımı konusunda bir rol model oluşturulamamasını ve eğitim sorumluluğunun okullara bırakılmasını eklemiştir. Aile katılımının önündeki engellerin kaldırılmasıyla aile ile okul arası etkileşimin güçlendirilmesi kolaylaşacaktır.

Aile katılımının sağlanması konusunda en önemli görev öğrenme etkinliklerinin birinci dereceden sorumlusu olan öğretmene düşmektedir. Öğretmenlerden beklenen ailenin çocuğunun eğitimine aktif katılımını sağlaması için etkinlikler yapmasıdır. Aile katılımını sağlamak için gerçekleştirilebilecek etkinlikler; ev ziyaretleri, çocuğun okula geliş-gidiş saatlerinde yapılan görüşmeler, telefon görüşmeleri, ebeveynlere gönderilen notlar, fotoğraf albümleri, elektronik posta, sesli mesajlar, haber mektupları, ebeveyn el kitabı, okul gazetesi, ev ile okul arasında gidip gelen günlükler, evde kullanım için görsel ve yazılı araçlar, ebeveynlerin sınıfı ziyaret etmesi, kurum tarafından planlanan sosyal etkinlikler olarak sıralanabilir.

Alanyazında aile katılımına ilişkin gerçekleştirilen çalışmalarda aile katılımının çocuğun gelecekteki başarısında belirleyici rol oynadığının vurgulanması aile katılımı odaklı çalışmaları önemli kılmaktadır. Ayrıca aile katılımına engelleyen faktörlerin kişisel ya da kurumsal faktörler olarak kategorileştirilmesi ancak bu kategoriler altında hangi değişkenlerin yer alacağına netleştirilmesi ihtiyacı aile katılımına etki eden faktörlerin geniş çerçevede incelenmesi anlayışını ortaya çıkarmaktadır. Okul öncesi eğitimin ailelerce önemsendiği günümüzde ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerine ilişkin mevcut durumun saptandığı çalışmalar bulunmamaktadır. Ayrıca ailelerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerine etki eden değişkenlerin neler olduğuna odaklanılmamıştır. Oysaki çocukların günlerinin büyük bir bölümünü okulda geçirdikleri ve neredeyse aileleriyle aktif olarak geçirdikleri sürenin kısaldığı düşünüldüğünde, ailelerin okul öncesi eğitim sürecinde yer almaları ve çocuklarının eğitimine aktif biçimde katılmaları önemsenmesi gereken bir konudur. Ancak öncelikle ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerine ilişkin algılarının belirlenmesi ve ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılıma ilişkin algılarının olumsuz olduğunun gözlenmesi durumunda algı değişimine yönelik çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bu doğrultuda bu çalışma ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerinin belirlenmesi ve aile katılımına etki eden değişkenlerin saptanması açısından önemli görülmektedir. Bu çalışmada aile katılımı; ailelerin okulda düzenlenen etkinliklere çocuğuyla birlikte katılması, ailenin okul dışı ortamlarda çocuğun öğrenme sürecine

destek olması ile ailenin okul personeli ve öğretmen ile çocuğunun gelişimine yönelik etkileşime girme davranışlarını kapsamaktadır. Ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerine ilişkin algılarının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmayla aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmaktadır:

1. Ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeyleri nasıldır?
2. Ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerine ilişkin algıları çeşitli değişkenlere (ebeveynin cinsiyeti, ebeveynin yaşı, ebeveynin eğitim durumu, ebeveynin gelir düzeyi, ebeveynin mesleği, ebeveynin çocuğuyla aktif biçimde ilgilenmek için ayırdığı süre, çocuğun cinsiyeti, yaşı ve eğitim aldığı kurum) göre farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerine ilişkin algılarının farklı değişkenlere (ebeveynin rolü, ebeveynin yaşı, ebeveynin medeni durumu, ebeveynin eğitim durumu, ebeveynin gelir düzeyi, ebeveynin mesleği, ebeveynin çocuğuyla aktif biçimde ilgilenmek için ayırdığı süre ve çocuğun cinsiyeti ile eğitim aldığı kurum) göre belirlenmesinin amaçlandığı çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel araştırma düzenekleri neden-sonuç ilişkisi kurulamayan, doğası gereği ya da pratik nedenlerle değişimleme ya da denetimin yapılamadığı veya kısmen yapıldığı çalışmalar olarak tanımlanmaktadır (Erkuş, 2011).

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Mersin ilinde okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini tabakalı ve küme örnekleme yöntemi kullanılarak alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeye göre belirlenen merkez ilçelerindeki devlet ve özel okullarında okul öncesi eğitimine devam eden çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır. Merkez ilçelerdeki okullar belirlenirken eğitim değişkeni dikkate alınmıştır. Okuryazar oranının yüksek olduğu, eğitsel imkanların yoğun olduğu semtler ile okuryazar oranının düşük olduğu, eğitsel olanakların yeterli olmadığı semtlerdeki okullar çalışmaya dahil edilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda belirlenen okullardaki çocukların ebeveynlerine ölçme araçları kurumda görev yapan okul öncesi öğretmenleri tarafından ulaştırılmıştır. Araştırma sürecinde 520 ölçme aracı ebeveynlere ulaştırılmıştır. Ancak ebeveynler tarafından gönüllü olarak doldurulan ölçme aracı sayısı 398'dir. Uç değer ve normallik analizleri sonucunda 360 ebeveynin katılımıyla çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin 184'ü (%51,1) anne, 176'sı (%48,9) ise babadır. Ebeveynlerin 71'i (%19,7) 20 ile 30 yaş arasında, 214'ü (%59,4) 31 ile 40 yaş arasında, 66'sı (%18,3) 41 ile 50 yaş arasında, 9'u (%2,5) 51 yaş ve üzerinde olduklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin 350'si (%97,2) evli olduğunu, 10'u (%2,8) boşanmış olduklarını belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan ebeveynlerin 1'i (%.3) okuryazar değil, 57'si (%15,8) ilkokul, 40'ı (%11,1) orta okul, 123'ü (%34,2) lise, 45'i (%12,5) önlisans, 86'sı (%23,9) lisans mezunu ve 8'i (%2,2) lisansüstü eğitim mezunudur. Çalışmaya katılanlardan 108'i (%30) gelirlerinin 0 ile

1200 TL arasında, 89'u (%24,7) 1201 ile 2500 TL arasında, 107'si (%29,7) 2501-3500 TL arasında, 56'sı (%15,6) 3500 TL ve üzeri olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların 80'i (%22,2) memur, 42'si (%11,7) işçi, 55'i (%15,3) esnaf, 11'i (3,1) akademisyen olduğunu, 76'sı (%21,1) özel sektörde çalıştıklarını ve 96'sı (%26,7) çalışmadığını belirtmiştir. Bir gün içerisinde çocuklarıyla etkili olarak geçirdikleri sürenin ebeveynlerin 80'i (%22,2) 1 saat, 103'ü (%28,6) 2 saat, 70'i (%19,4) 3 saat, 42'si (%11,7) 4 saat, 65'i (%18,1) 5 saat ve daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların 50'si (%13,9) çocuklarını özel kurumlara gönderirken, 310'u (%86,1) çocuklarını devlet kurumlarına göndermektedirler.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Alanyazın incelenerek ve alan uzmanlarına danışılarak ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerini etkileyebileceği varsayılan değişkenleri (ebeveynin cinsiyeti, sosyo-ekonomik düzey, meslek, eğitim seviyesi, sahip olunan çocuk sayısı, çocuğun cinsiyeti, vb.) kapsayan kişisel bilgi formu oluşturulmuştur.

Aile Katılım Ölçeği

Fantuzzo, Tighe ve Childs tarafından (2000) geliştirilen ve Gürşimşek (2003) tarafından Türkçeye uyarlanan 5'li Likert tipi "Aile Katılım Ölçeği" 21 maddeden ve üç alt ölçekten oluşmaktadır. Bunlar, Ev Temelli Katılım (ETK), Okul Temelli Katılım (OTK), Okul- Aile İşbirliği Temelli Katılım (OATK)'dır. Ev Temelli Katılım (ETK) alt ölçeği, ailenin okul dışı ortamlarda çocuğun öğrenme sürecine desteğini belirlemeye yönelik davranış ve etkinlikleri tanımlayan 5 maddeden, Okul Temelli Katılım (OTK) alt ölçeği, ailenin okuldaki eğitimsel etkinliklere çocuğu ile birlikte katılımı ile ilgili davranışları tanımlayan 7 maddeden ve Okul Aile İşbirliği Temelli Katılım (OATK) alt ölçeği ise ailenin öğretmen ve okul personeli ile çocuğun gelişimine yönelik etkileşim düzeyini tanımlamaya yönelik 9 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan her maddeye ilişkin yanıt kategorileri "her zaman (5)", "sık sık (4)", "bazen (3)", "nadiren (2)" ve "hiçbir zaman (1)" olarak belirlenmiştir. Ölçekten en düşük 21, en yüksek 105 puan alınabilmektedir. Ölçeğin değerlendirilmesinde elde edilen puanın yüksekliği oranında ailenin okul öncesi eğitime katılımında istekli ve ilgili oldukları, elde edilen puanın düşüklüğü oranında ailenin eğitime katılımında daha az istekli ve ilgili olduğu yargısına varılmıştır. Ölçeğin bütününe ilişkin *Cronbach alfa* güvenilirlik katsayısı .92; her bir alt ölçek için güvenilirlik katsayıları ise sırasıyla .83, .72 ve .90 olarak bulunmuştur. Bu çalışma kapsamında elde edilen nicel verilerin Cronbach alfa güvenilirlik değerleri incelendiğinde, ölçeğin bütününe ilişkin güvenilirlik katsayısının .89, alt ölçekler için güvenilirlik katsayılarının .79, .71 ve .84 olduğu görülmektedir. Bu bulgular aile katılımı ölçeğinin ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerine ilişkin güvenilir bulgular sunduğunu göstermektedir.

Veri Analizi

Mersin ilinin alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeye göre belirlenen ilçelerindeki devlet ve özel okullarında okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynlerine ölçme araçları okul öncesi öğretmenleri tarafından ulaştırılmıştır. Ebeveynlere ölçme araçlarına ilişkin gerekli bilgiler yönergede sunulmuştur. Ölçme araçları çocukların anne ve babaları tarafından ayrı ayrı doldurulmuştur. Gönüllü olarak çalışmaya katılan anne ve babalardan elde edilen veriler ile uç değer analiziyle atılan veriler dışındaki veriler analize dahil edilmiştir. Ebeveynlerin çalışmaya gönüllü olarak katılımları önemsenmiştir.

Ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerinin belirlenmesinde aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelenmiştir. Ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre farklılaşma durumunun belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilecek istatistiksel analizlerin belirlenmesi için öncelikle bağımsız değişken düzeyinde bağımlı değişkenin normal dağılıp dağılmadığı incelenmiştir (Kolmogrow-Smirnow H testi). Ebeveynlerin mesleği (K-S₈₀=.200, p>.05; K-S₄₂=.200, p>.05; K-S₇₆=.200, p>.05; K-S₅₅=.200, p>.05; K-S₁₁=.200, p>.05; K-S₉₆=.200, p>.05), gelir düzeyi (K-S₁₀₈=.200, p>.05; K-S₈₉=.200, p>.05; K-S₁₀₇=.072, p>.05; K-S₅₆=.200, p>.05), eğitim durumu (K-S₅₇=.200, p>.05; K-S₄₀=.116, p>.05; K-S₁₂₃=.200, p>.05; K-S₄₅=.200, p>.05; K-S₈₆=.191, p>.05; K-S₈=.110, p>.05) ve çocuğuyla aktif ilgilenme süresi (K-S₈₀=.160, p>.05; K-S₁₀₃=.200, p>.05; K-S₇₀=.200, p>.05; K-S₄₂=.059, p>.05; K-S₆₅=.051, p>.05) bağımsız değişkenleri düzeyinde bağımlı değişkenin normal dağılım gösterdiği; ebeveynin medeni durumu (K-S₃₅₀=.007, p<.05; K-S₁₀=.200, p>.05), rolü (K-S₁₈₄=.000, p<.05; K-S₁₇₆=.200, p>.05), okul türü (K-S₅₀=.049, p<.05; K-S₃₁₀=.006, p<.05) ve ebeveynin yaşı (K-S₇₁=.048, p<.05; K-S₂₁₄=.003, p<.05; K-S₆₆=.200, p>.05; K-S₉=.200, p>.05) bağımsız değişkenleri düzeyinde bağımlı değişkenin normal dağılmadığı gözlenmiştir. Normallik testleri sonucuna göre, ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerine ilişkin algılarının ebeveynlerin mesleği, gelir düzeyi, eğitim durumu ve çocuğuyla aktif ilgilenme süresi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Ebeveynin medeni durumunun, rolünün ve okul türünün ebeveynin okul öncesi eğitime katılım algılarında değişmeye neden olan değişkenler olup olmadığının belirlenmesinde Mann Whithney U testi gerçekleştirilmiştir. Ebeveyn algılarının ebeveynin yaşına göre farklılaşma gösterme durumu Kruskal Wallis H testi yardımıyla belirlenmiştir.

Bulgular

Ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerine ilişkin algılarının belirlenmesi için aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelenmiştir. Katılımcıların okul öncesi eğitime katılım düzeylerine ilişkin algılarının aritmetik ortalama değeri 73,52, standart sapması ise 14,48'dir. Aile katılım ölçeğinden alınan en düşük puanın 37, en yüksek puanın 105 olduğu görülmektedir. 21 maddeden

Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitime Katılım Düzeylerine İlişkin Algıları

oluşan ölçekten alınabilecek en düşük puan 21, en yüksek puan ise 105'dir. Ebeveynlerin aile katılım ölçeğinden elde ettikleri puanların ortalamasının ölçeğin orta değeri olan 63'den yukarıda yer alması nedeniyle, ailelerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerinin yüksek olduğu ileri sürülebilir. Ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerine ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. *Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitime Katılım Düzeylerine İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları*

Ölçek ve Alt Ölçekler	N	Min.	Max.	$\bar{X}$	SS
Okul Temelli Katılım	360	7,00	35,00	23,24	5,424
Ev Temelli Katılım	360	9,00	25,00	19,02	3,776
Okul-Ev İşbirliği Temelli Katılım	360	12,00	45,94	31,24	6,764
Toplam	360	37,00	105,00	73,51	14,476

Ebeveynlerin cinsiyetine göre okul öncesi eğitime katılım düzeylerinin farklılaşma durumunu belirlemek için gerçekleştirilen Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. *Cinsiyete Göre Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitime Katılım Düzeylerine İlişkin Algıları-Mann Whitney U Testi*

	Ebeveynin Rolü	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Okul Temelli Katılım	Kadın	18	225,03	41405,50	7998,500	,000
	Erkek	17	133,95	23574,50		
Ev Temelli Katılım	Kadın	18	218,51	40205,00	9199	,000
	Erkek	17	140,77	24775,00		
Okul-Ev İşbirliği Temelli Katılım	Kadın	18	218,51	40205,00	7441,500	,000
	Erkek	17	140,77	24775,00		
Toplam	Kadın	18	229,00	42136,00	7268	,000
	Erkek	17	129,80	22844,00		

Okul temelli katılım, ev temelli katılım ve okul-ev işbirliği temelli katılım alt boyutlarında annenin okul öncesi eğitime katılım düzeyleri ile babanın okul öncesi eğitime katılım düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar belirlenmiştir (U=7998,50 p<.05; U=9199 p<.05; ,U=7441,50 p<.05). Her alt boyutta ve ölçeğin bütününde annenin okul öncesi eğitime katılım düzeyinin babaninkine kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin yaşına göre okul öncesi eğitime katılım düzeylerinin farklılaşma durumunun belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis H testi sonuçlarına Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3. Yaşa Göre Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitime Katılım Düzeylerine İlişkin Algıları-Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Yaş	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p
Okul Temelli Katılım	20-30 Yaş	71	197,01	3	4,708	,194
	31-40 Yaş	214	180,55			
	41-50 Yaş	66	159,90			
	51Yaş ve üzeri	9	200,17			
Ev Temelli Katılım	20-30 Yaş	71	179,27	3	,620	,892
	31-40 Yaş	214	182,24			
	41-50 Yaş	66	173,74			
	51Yaş ve üzeri	9	198,44			
Okul-Ev İşbirliği Temelli Katılım	20-30 Yaş	71	199,45	3	3,459	,326
	31-40 Yaş	214	176,65			
	41-50 Yaş	66	170,50			
	51Yaş ve üzeri	9	195,83			
Toplam	20-30 Yaş	71	196,15	3	3,114	,374
	31-40 Yaş	214	179,04			
	41-50 Yaş	66	166,20			
	51Yaş ve üzeri	9	196,72			

Tablo 3 incelendiğinde, ebeveynin yaşının okul öncesi eğitime katılımı etkileyen bir değişken olmadığı saptanmıştır ($\chi^2=3,114$, $p>.05$). Okul temelli katılım, ev temelli katılım ve okul-ev işbirliği temelli katılım alt boyutlarında ebeveynin yaşına göre okul öncesi eğitime katılım düzeyinde farklılaşma gözlenmemektedir ($\chi^2=4,708$, $p>.05$; $\chi^2=,620$, $p>.05$; $\chi^2=3,459$, $p>.05$). Okul temelli katılım ve ev temelli katılım alt boyutunda okul öncesi eğitime katılım düzeyleri ortalaması en yüksek olan grup 51 yaş ve üzeri ebeveynlerdir. Okul-ev işbirliği temelli katılım alt boyutunda 20-30 yaş aralığındaki ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeyleri ortalamasının en yüksek olduğu görülmektedir. Ancak yaş grupları arasında gözlenen bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna varılmıştır. Ebeveynlerin eğitim durumuna göre okul öncesi eğitime katılım düzeylerindeki farklılaşma durumunu belirlemek için gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Ebeveynlerin Eğitim Durumuna Göre Okul Öncesi Eğitime Katılım Düzeylerine İlişkin Algıları-Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Okul Temelli Katılım	Gruplararası	293,385	6	48,897	1,681	,125
	Gruplarıçi	10269,093	353	29,091		
	Toplam	10562,477	359			
Ev Temelli Katılım	Gruplararası	83,663	6	13,944	,978	,440
	Gruplarıçi	5035,017	353	14,264		

Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitime Katılım Düzeylerine İlişkin Algıları

	Toplam	5118,680	359			
Okul-Ev	Gruplararası	300,020	6	50,003	1,094	,365
İşbirliği Temelli	Gruplarıçi	16128,032	353	45,688		
Katılım	Toplam	16428,052	359			
	Gruplararası	1810,161	6	301,694	1,450	,195
Toplam	Gruplarıçi	73429,919	353	208,017		
	Toplam	75240,081	359			

Tablo 4 incelendiğinde, ebeveynlerin eğitim durumunun okul öncesi eğitime katılım düzeylerine etki eden bir değişken olmadığı görülmektedir $F(6, 353)=1,450$; $P>.05$. Okul temelli katılım, ev temelli katılım ve okul-ev işbirliği temelli katılım alt boyutlarında lisansüstü eğitim seviyesindeki ebeveynlerin ($\bar{X}=79$) en yüksek düzeyde okul öncesi eğitime katılım gösterdikleri görülmektedir. Ancak eğitim seviyelerine göre okul öncesi eğitime katılım ortalamalarında gözlenen farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin gelir düzeyine okul öncesi eğitime katılım düzeylerindeki farklılaşma durumunu belirlemek için gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Ebeveynlerin Gelir Düzeyine Göre Okul Öncesi Eğitime Katılım Düzeylerine İlişkin Algıları- Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Okul	Gruplararası	121,732	3	40,577	1,384	,248	
Temelli	Gruplarıçi	10440,745	356	29,328			
Katılım	Toplam	10562,477	359				
Ev	Gruplararası	139,570	3	46,523	3,326	,020	1-4
Temelli	Gruplarıçi	4979,110	356	13,986			2-4
Katılım	Toplam	5118,680	359				3-4
Okul-Ev	Gruplararası	186,858	3	62,286	1,365	,253	
İşbirliği	Gruplarıçi	16241,194	356	45,621			
Temelli	Toplam	16428,052	359				
Katılım	Gruplararası	1135,984	3	378,661	1,819	,143	
Toplam	Gruplarıçi	74104,096	356	208,158			
	Toplam	75240,081	359				

Tablo 5 incelendiğinde, ebeveynlerin gelir düzeyine göre ev temelli katılım alt boyutunda okul öncesi eğitime katılım düzeylerinde farklılaşma olduğu görülmektedir $F(3, 356)=3,326$; $p<.05$. Post hoc testlerinden LSD testinin sonuçlarına göre, ev temelli katılım alt boyutunda 3500TL ve üzerinde geliri olan ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerinin ($\bar{X}=20,37$) diğer gelir seviyelerine sahip ebeveynlerin ($\bar{X}=18,53$; $\bar{X}=18,67$; $\bar{X}=19,11$) katılım düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bağlamda ebeveynlerin gelir düzeyi arttıkça

ev temelli katılım boyutunda ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerinin arttığı sonucuna ulaşılabilir. Ebeveynlerin mesleğine göre okul öncesi eğitime katılım düzeylerine ilişkin betimsel istatistik sonuçları Tablo 6'da; ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerindeki farklılaşma durumunu belirlemek için gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 6. Mesleğine Göre Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitime Katılım Düzeylerine İlişkin Algılarının Betimsel İstatistikleri

	Meslek Durumu	N	$\bar{X}$	SS
Okul Temelli Katılım	Memur (1)	80	23,1625	4,89237
	İşçi (2)	42	21,1274	5,22237
	Özel Sektör (3)	76	22,2116	5,52509
	Esnaf (4)	55	21,4434	5,60100
	Akademisyen (5)	11	28,8182	3,28080
	Çalışmıyor (6)	96	25,4543	4,81599
Ev Temelli Katılım	Memur	80	19,1875	3,64601
	İşçi	42	18,1429	3,77780
	Özel Sektör	76	18,6472	3,78547
	Esnaf	55	17,9422	4,28717
	Akademisyen	11	21,7273	2,41209
	Çalışmıyor	96	19,8973	3,39416
Okul-Ev İşbirliği Temelli Katılım	Memur	80	30,8543	6,56897
	İşçi	42	28,6667	7,67532
	Özel Sektör	76	30,9310	6,56715
	Esnaf	55	29,7067	7,79690
	Akademisyen	11	35,5455	4,48026
	Çalışmıyor	96	33,3380	5,46057
Toplam	Memur	80	73,2044	13,45415
	İşçi	42	67,9369	15,21016
	Özel Sektör	76	71,7898	14,62194
	Esnaf	55	69,0922	16,24198
	Akademisyen	11	86,0909	9,32153
	Çalışmıyor	96	78,6896	11,86705

Tablo 7. Ebeveynlerin Mesleğine Göre Okul Öncesi Eğitime Katılım Düzeylerine İlişkin Algıları- Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p	Fark
Okul Temelli Katılım	Gruplararası	1258,800	5	251,760	9,579	,000	5-1,2,3,4
	Gruplarıçi	9303,677	354	26,282			6-1,2,3,4, 1-2
	Toplam	10562,477	359				
Ev Temelli Katılım	Gruplararası	263,502	5	52,700	3,842	,002	5-1,2,3,4
	Gruplarıçi	4855,178	354	13,715			6-1,2,3,4, 1-2
	Toplam	5118,680	359				
Okul-Ev İşbirliği	Gruplararası	1258,800	5	251,760	9,579	,000	5-1,2,3,4
	Gruplarıçi	9303,677	354	26,282			6-1,2,3,4,

Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitime Katılım Düzeylerine İlişkin Algıları

Temelli Katılım	Toplam	10562,477	359				1-2
Toplam	Gruplararası	6926,812	5	1385,362	7,179	,000	5-1,2,3,4
	Gruplarıçi	68313,269	354	192,975			6-1,2,3,4,
	Toplam	75240,081	359				1-2

Tablo 6 ve Tablo 7 incelendiğinde, ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerinde ebeveynin mesleğinin farklılaşma oluşturan bir değişken olduğu görülmektedir $F(3, 354)=7,179, P<.05$ Post hoc testlerinden LSD testinin sonuçlarına göre, okul temelli katılım, ev temelli katılım ve okul-ev işbirliği temelli katılım alt boyutlarında akademisyen aileler ile çalışmayan ailelerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerinin diğer meslek gruplarına sahip ailelerin katılım düzeylerinden yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca her üç boyutta memur olan ebeveynlerin işçi ebeveynlere göre okul öncesi eğitime katılımının daha fazla olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda meslek gruplarına göre her üç boyutta ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerindeki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna varılabilir. Ebeveynlerin çocuğuyla aktif olarak ilgilenme süresine göre okul öncesi eğitime katılım düzeylerine ilişkin betimsel istatistik sonuçları Tablo 8'de; ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerindeki farklılaşma durumunu belirlemek için gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 8. Çocuğuyla Aktif İlgilenme Süresine Göre Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitime Katılım Düzeylerine İlişkin Algılarının Betimsel İstatistikleri

	Aktif İlgilenme Süresi	N	$\bar{X}$	SS
Okul Temelli Katılım	1 saat (1)	80	19,3817	4,15425
	2saat (2)	103	23,1346	5,56247
	3 saat (3)	70	24,0374	5,19163
	4saat (4)	42	26,2074	4,74974
	5 saat ve daha fazla (5)	65	25,4107	4,58553
Ev Temelli Katılım	1 saat	80	19,3817	4,15425
	2saat	103	23,1346	5,56247
	3 saat	70	24,0374	5,19163
	4saat	42	26,2074	4,74974
	5 saat ve daha fazla	65	25,4107	4,58553
Okul-Ev İşbirliği Temelli Katılım	1 saat	80	26,7295	5,86474
	2saat	103	31,0868	6,70436
	3 saat	70	31,5526	6,53132
	4saat	42	34,5476	5,83180
	5 saat ve daha fazla	65	34,5913	5,53666
Toplam	1 saat	80	62,6112	11,45041
	2saat	103	73,0802	14,53074
	3 saat	70	75,3108	13,90534
	4saat	42	81,6122	12,19785
	5 saat ve daha fazla	65	80,4827	11,34525

Tablo 9. Ebeveynlerin Çocuğuyla Aktif İlgilenme Süresine Göre Okul Öncesi Eğitime Katılım Düzeylerine İlişkin Algıları- Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p	Fark
Okul	Gruplararası	1912,666	4	478,166	19,625	,000	1-
Temelli	Gruplarıçi	8649,812	355	24,366			2,3,4,5
Katılım	Toplam	10562,477	359				2-4,5
Ev	Gruplararası	825,474	4	206,369	17,064	,000	1-
Temelli	Gruplarıçi	4293,206	355	12,094			2,3,4,5
Katılım	Toplam	5118,680	359				2-4,5
Okul-Ev İşbirliği	Gruplararası	2826,373	4	706,593	18,442	,000	1-
Temelli	Gruplarıçi	13601,678	355	38,315			2,3,4,5
Katılım	Toplam	16428,052	359				2-4,5
Toplam	Gruplararası	15665,940	4	3916,48	23,338	,000	5-1,2,3
	Gruplarıçi	59574,141	355	167,814			4-3,2,1
	Toplam	75240,081	359				3-1, 2-1

Tablo 8 ve 9 incelendiğinde, ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerinin ebeveynin çocuğuyla aktif olarak ilgilendiği süreye göre farklılık gösterdiği saptanmıştır $F(4, 355)=23,338, p<.05$. Post hoc testlerinden LSD testinin sonuçlarına göre, okul temelli katılım, ev temelli katılım ve okul-ev işbirliği temelli katılım alt boyutlarında çocuğuyla 4 saat ve üzeri aktif zaman geçiren ebeveynlerin diğerlerine kıyasla okul öncesi eğitime katılım düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca her üç boyutta çocuğuyla 1 saat aktif olarak zaman geçiren ebeveynlerin diğerlerine kıyasla okul öncesi eğitime katılım düzeylerinin daha düşük olduğu gözlenmiştir. Bu bağlamda çocukla aktif olarak geçirilen süredeki artışın okul öncesi eğitime katılım düzeylerindeki artışın habercisi olduğu sonucuna varılabilir. Çocukların öğrenim gördükleri okul türüne göre ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerinin farklılaşma durumunu belirlemek için gerçekleştirilen Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Okul Türüne Göre Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitime Katılım Düzeylerine İlişkin Algıları-Mann Whitney U Testi

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Okul Temelli Katılım	Özel	50	212,26	10613,00	6162	,020
	Devlet	310	175,38	54367,00		
Ev Temelli Katılım	Özel	50	214,82	10741,00	6034	,012
	Devlet	310	174,96	54239,00		
Okul-Ev İşbirliği Temelli Katılım	Özel	50	228,03	11401,50	5373,500	,000
	Devlet	310	172,83	53578,50		
Toplam	Özel	50	224,20	11210,00	5565	,001
	Devlet	310	173,45	53770,00		

Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitime Katılım Düzeylerine İlişkin Algıları

Tablo 10 incelendiğinde, okul temelli katılım, ev temelli katılım ve okul-ev işbirliği temelli katılım alt boyutlarında çocuğun öğrenim gördüğü okul türüne göre ebeveynin okul öncesi eğitime katılım düzeyinde farklılaşma olduğu görülmektedir (U=6162, p<.05; U=6034, p<.05; U=5373,50, p<.05). Bu bulguya dayanarak her üç boyutta ve ölçeğin bütününde özel okulda öğrenim gören çocukların ailelerinin okul öncesi eğitime katılım düzeylerinin devlet okullarında öğrenim gören çocuklarının ailelerinin katılımına kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna varılabilir. Çocuğun cinsiyetine göre ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerinin farklılaşma durumunu belirlemek için gerçekleştirilen Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Çocuğun Cinsiyetine Göre Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitime Katılım Düzeylerine İlişkin Algıları-Mann Whitney U Testi

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Okul Temelli Katılım	Kız	175	179,15	31351,50	15951,500	,950
	Erkek	183	179,83	32909,50		
Ev Temelli Katılım	Kız	175	184,40	32270,50	15154,500	,379
	Erkek	183	174,81	31990,50		
Okul-Ev İşbirliği Temelli Katılım	Kız	175	178,40	31220,50	15820,500	,844
	Erkek	183	180,55	33040,50		
Toplam	Kız	175	179,69	31445,00	15980	,974
	Erkek	183	179,32	32816,00		

Tablo 11 incelendiğinde, okul temelli katılım, ev temelli katılım ve okul-ev işbirliği temelli katılım alt boyutlarında çocuğun cinsiyetine göre ebeveynin okul öncesi eğitime katılım düzeyinde farklılaşma olmadığı görülmektedir (U=15951,500, p>.05; U=15154,500, p>.05; U=15820,500, p>.05). Bu bulguya dayanarak her üç boyutta ve ölçeğin bütününde çocuğun cinsiyetine bakılmaksızın ebeveynlerin eğitime katılımlarında değişim gözlenmemiştir.

Tartışma ve Sonuç

Yapılan analiz sonucunda ebeveynlerin aile katılım ölçeğinden elde ettikleri puanların ortalamasının ölçeğin orta değerinden yukarıda olması nedeniyle, ailelerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerinin yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Ebeveynlerin kendilerini yeterli derecede okul öncesi etkinliklere katıldıklarını düşünmeleri olumlu görünüyor olsa da Erdoğan ve Demirkasımoğlu (2010) çalışmasında öğretmen ve yöneticilerin ailelerin katılım düzeyini düşük bulduklarını ve ailelerin eğitime katılımı “okula gelip bilgi alma, öğretmenlerin tavsiyesini alma ve toplantılara gelme” olarak algıladığını vurgulamışlardır. Dolayısıyla araştırma bulgularındaki tutarsızlığın ebeveynler ile öğretmen ve yöneticilerin aile katılımına farklı anlamlar yüklemesinden kaynaklandığı ileri sürülebilir. Ayrıca ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerine ilişkin olumlu algıları yıllar geçtikçe ailelerin çocukların eğitimini önemsemeleriyle açıklanabilir. Aktaş Arnas (2002) da bu yargıyı

destekleyen bulgulara ulaşmıştır. Ona göre, günümüzde çocuklarını okul öncesi eğitim kurumlarına gönderen ebeveynlerin çoğu okul öncesi eğitim hakkında bilgi sahibi olmuştur ve geçmiş yıllara kıyasla günümüzde okul öncesi eğitime ilişkin algıları olumlu yönde değişim göstermiştir. Ayrıca ebeveynlerin öğretim programı çıktılarının evde de pekiştirilmesi ve öğretmenlerle iş birliği sağlanması amacıyla ebeveynlerin öğretim programı hakkında yeterince bilgili oldukları vurgulanmıştır (Aktaş Arnas, 2002). Bu bulgular ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılımlarında olumlu gelişmenin göstergesi sayılabilir.

Cinsiyet değişkenine göre ölçeğin bütününde ve her alt boyutunda annenin okul öncesi eğitime katılım düzeyinin babaya kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Cinsiyetle ilgili gelenekselleşmiş toplumsal roller ve normlar çocuğun eğitim sorumluluğunun anne üzerine bırakılmasına yol açmış olabileceği düşünülmektedir. Schoppe-Sullivan, Kotilaa, Langa ve Bowera (2012) katılım oranının ve türünün cinsiyete göre değiştiğini belirtip annelerin daha çok sosyalleşme, öğreticilik ve bakım katılımlarının yüksek olduğu, babaların ise fiziksel oyun katılımlarının yüksek olduğunu belirtmiştir. Özcan ve Aydoğan (2014) aile katılım çalışmalarına babaların çalışma şartlarından dolayı vakit ayıramadığı, ev hanımlarının daha fazla vakit ayırabildiği ya da çalışan kadınların daha sorumluluk sahibi olduğunu belirtmiştir.

Gelir düzeyine göre ebeveynlerin ev temelli katılım boyutunda okul öncesi eğitime katılımlarında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Çalışmada gelir düzeyinde artışın ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılımlarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Bu bulgu benzer çalışmaların bulgularıyla paralellik göstermektedir. Şahin ve Demiriz (2014) de çalışmalarında ailenin ekonomik düzeyi yükseldikçe ebeveyn olarak sorumlulukları daha fazla üstlendiklerini ve çocuğun eğitimine katılımına önem verdiklerini belirtmiştir. Her iki çalışma alt ve orta ekonomik sınıftaki ailelerin eğitime katılım düzeylerinde farklılaşma olmadığı bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Dolayısıyla ailenin gelir düzeyindeki iyileşmenin ebeveynin çocukların eğitimine ilişkin sorumlulukları üstlenmesini kolaylaştırdığı söylenebilir.

Meslek değişkenine göre ebeveynlerin eğitime katılım düzeyleri incelendiğinde, akademisyen ailelerin okul temelli katılım, ev temelli katılım ve okul-ev işbirliği temelli katılım alt boyutlarında okul öncesi eğitime katılım düzeylerinin diğer meslek gruplarına sahip ailelere göre yüksek olduğu görülmektedir. Özcan ve Aydoğan (2014) da çalışmalarında annelerin meslek değişkeninin aile katılım puanlarını anlamlı farklılık oluşturacak şekilde etkilediği ve öğretmen ya da akademisyen olan annelerin eğitim faaliyetlerinde sıkça yer aldıkları ve aile katılımını önemsedikleri sonucuna varmışlardır. Akademisyen olmanın uzun süreli bir eğitim süreci gerektirmesi ve akademisyenlik mesleğine sahip bireylerin eğitimle iç içe olması nedeniyle bu ebeveynlerin bilinçli ve tutarlı bir eğitimci bakış açısına sahip oldukları ve ailelerin sahip olması gereken pedagojik

sorumluluğa sahip oldukları söylenebilir. Ayrıca yapılan başka bir çalışmada doktor, mühendis, avukat gibi eğitim seviyesi yüksek meslek grubundaki bireylerin aile katılım programlarına katılımlarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Tezel Şahin, İnal ve Özbey, 2011).

Aktif zaman geçirme süresi değişkenine göre, çocuğuyla 4 saat ve üzeri aktif zaman geçiren ebeveynlerin okul temelli katılım, ev temelli katılım ve okul-ev işbirliği temelli katılım alt boyutlarında diğerlerine kıyasla okul öncesi eğitime katılım düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Çocukla geçirilen zamanda nicelik önemli olduğu gibi bu sürenin niteliğinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Geçirilen zamanın niteliği gerçekleştirilen etkinliklerden ve katılımdan üst düzey fayda sağlanması için bir zorunluluktur. Gürşimşek, Kefi ve Girgin (2007) çalışmalarında çocukla geçirilen süre ile aile katılımı arasında istatistiksel olarak pozitif yönde bir ilişki olduğu sonucuna varmışlardır. Anne babaların çocukla birlikte olmak için aktif olarak ayırdıkları sürenin artmasının onların çocuk gelişimini destekleyecek etkinliklere evde ve dışarıda katılım sağlayacakları anlamına geldiğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda çocukla aktif olarak geçirilen süredeki artışın okul öncesi eğitime katılım düzeylerindeki artışın habercisi olduğu sonucuna varılabilir. Okul türüne bakıldığında ölçeğin her üç boyutunda ve ölçeğin bütününde özel okulda öğrenim gören çocukların ailelerinin okul öncesi eğitime katılım düzeylerinin devlet okullarında öğrenim gören çocuklarının ailelerinin katılımına kıyasla daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Ebeveynlerin eğitim seviyesinin, yaşının ve çocuğun cinsiyetinin okul öncesi eğitime katılımında anlamlı farklılık oluşturan değişkenler olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu değişkenlerde okul temelli katılım, ev temelli katılım ve okul-ev işbirliği temelli katılım alt boyutlarında gözlenen farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmanın bulguları alan yazında çeşitli çalışmalarla desteklenmektedir. Özcan ve Aydoğan (2014)'ın çalışmasında ilkokul ve lisans mezunu aileler arasında aile katılımında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Ayrıca, Gürşimşek, Kefi ve Girgin (2007) çalışmalarında babaların aldıkları eğitim ile okul öncesi katılımları arasında anlamlı farklılık bulunmadığı sonucuna varmışlardır. Jacobson ve Engelbrecht (2000) da üniversite mezunu olmayan ailelerin öğretmenler ve ailelerle daha fazla deneyime sahip olduklarını, üniversite mezunu ailelerin bilgiyi yazılı materyallerden edindiklerini, üniversite mezunu olmayan ailelerin ise öğretmen ve aile üyeleriyle bilgi paylaşımına daha çok gereksinim duyduklarını eklemiştir. Bu çalışmanın sonuçlarına dayalı olarak aşağıdaki önerilere değinilmiştir.

- Ailelerin okul öncesi eğitime katılıma ilişkin olumlu algıya sahip olmalarına dayanarak okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı etkinliklerinin devamlılığı ve çeşitliliği sağlanmalıdır.
- Annelerin babalara kıyasla okul öncesi eğitime katılım düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgusuna dayanarak babaların eğitime katılımlarını

arttıracak önlemler alınmalıdır. Bu önlemler kapsamında öğretmenlerin ve annelerin babaları çocukların eğitimine dahil edecekleri etkinlikler tasarımları önlem olarak görülebilir.

- Aile katılımı etkinliklerinin düzenlenmesinde anne ve babanın birlikte katılımı sağlanmalı. Bu nedenle etkinlik zamanının ve içeriğinin düzenlenmesinde anne ve babaya görelilik ilkesi dikkate alınmalıdır.
- Ebeveynin mesleğinin aile katılımına etki eden bir değişken olduğu bulgusuna dayanarak farklı meslek grubundaki ebeveynlerin okul öncesi eğitimde aile katılımının nasıl olduğu, önemi, vb. konularda bilgilendirmeleri sağlanabilir. Bu bilgilendirmeler toplantı ya da eğitimler vasıtasıyla gerçekleştirilebilir. Ayrıca farklı meslek grubundaki ailelerin çocuk yetiştirme konusunda bilgi ve becerilerini arttırmayı sağlayacak bilimsel etkinliklere katılım teşvik edilmelidir.
- Öğrenim görülen okul türüne göre ailenin okul öncesi eğitime katılım düzeylerinde farklılaşma olduğu bulgusuna dayanarak okul türlerine göre ailelere sunulan yaşantılar değerlendirilmelidir. Okul türlerine göre ailelere sunulan yaşantılardaki farklılaşmayı en aza indirecek çalışmalar yürütülmelidir.

Kaynakça

Aktaş Arnas, Y. (2002). Velilerin okul öncesi eğitime ve okul öncesi eğitim kurumlarına ilişkin tutumları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(10), 24-36.

Cömert, D. & Güleç, H. (2004). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi: Öğretmen-aile-çocuk ve kurum. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, IV (1), 131-145.

Darragh, J. C. (2010). *Introduction to Early Childhood Education: Equity and Inclusion*. New Jersey: Pearson Education.

Epstein, S. (1994). Integration of the cognitive and the psychodynamic unconscious. *American Psychologist*, 49(8), 709-724.

Erdoğan, Ç. & Demirkasimoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Educational Administration: Theory and Practice* 16(3) 399-431.

Erkuş, A. (2011). *Davranış Bilimleri için Bilimsel Araştırma Süreci*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Gürşimşek, I., Kefi, S. & Girgin, G. (2007). Okulöncesi eğitime babaların katılım düzeyleri ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi. *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 181-191.

Ho, E. S. & Kwong, W. (2013). *Parental Involvement on Children's Education (e-book)*. www.springer.com.

Jacobson, A. L. & Engelbrecht, J. (2000). Parenting education needs and preferences of parents of young children. *Early Childhood Education Journal*, 28(2), 104-116.

Lawson, M. A. (2003) School-family relations in context: parent and teacher perceptions of parent involvement. *Urban Education*, 38,77-133.

Lopez, M.E., Kreider, H. & Caspe, M. (2004). Evaluating family involvement programs. *The Evaluation Exchange*, 10(4) 2-3.

McGee, C. (2007). *A descriptive study of teacher and parental attitudes towards parent involvement at an elementary school in Delaware*. Unpublished Doctoral Dissertation. Wilmington University, Delaware.

Özcan, Ç. & Aydoğan, Y. (2014). Aile katılımı ile çocukların akademik benlik saygısı arasındaki ilişkinin anne-baba görüşlerine göre incelenmesi. *Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi* 43 (202), 19-37.

Ramey, S. L., & Ramey, C. T. (1999). *Going to School: How to Help Your Child Succeed*. New York: Goddard Press.

Schoppe-Sullivan, S., Kotilaa, L. , Jiaa, R., Langa, S. & Bowera, D. (2012). Comparisons of levels and predictors of mothers' and fathers' engagement with their preschool-aged children. *Unique Contributions of Mothering and Fathering to Children's Development*, 183(3), 498-514.

Snow, C.E., Burns, M. S. & Griffin, P. (Eds.). (1998). *Presenting Reading Difficulties in Young Children*. Washington, DC: National Academy Press.

Şahin, H. & Demiriz, S. (2014). Beş altı yaşında çocuğu olan babaların, babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarını gerçekleştirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18(1): 273-294.

Tezel Şahin, F., İnal, G. & Özbey, S. (2011). Parent involvement activities from parents' point of view. *International Journal of Academic Research*, 3(6), 421-425.